

Gender v období krize: potřeba nového rozvojového paradigmatu

Přestože bylo dosaženo určitého pokroku, závazky v oblasti genderové rovnosti ještě zdaleka nebyly naplněny. Nevyrovnaný pokrok v plnění Rozvojových cílů tisíciletí – z nichž každý má i genderový rozměr – a nárůst chudoby a nerovnosti nesouvisí jen s externími šoky a krizemi, ale také s hlubokou strukturální nerovnováhou. Politici musí přehodnotit pohled na makroekonomiku a uvědomit si, že ekonomiky závisí z velké části i na tzv. ekonomice péče, v níž se angažuje převážně ženská část pracovní síly. Přišel čas zavést nové rozvojové paradigma, které bude představovat rovnost práv a příležitostí pro všechny. Bude nový genderový úřad OSN, UN Women, schopen stát se katalyzátorem takové změny?

Genderová pracovní skupina Social Watch¹

V roce 1979 se mnoho světových vlád podpisem Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, CEDAW) zavázalo propagovat práva žen. O šestnáct let později, v roce 1995, přijala 4. světová konference o ženách komplexní akční plán k dosažení genderové rovnosti, tzv. Pekingskou akční platformu. V září 2010 se světoví vůdci setkají v New Yorku na summitu k plnění Rozvojových cílů tisíciletí, aby zhodnotili dosažené změny včetně snížení chudoby a nerovnosti, a poradili se, jak tento proces urychlit s ohledem na mnohočetné a vzájemně související krizové stavy v oblasti klimatu, dostupnosti potravin, energetiky, financí a ekonomiky.

Přestože bylo dosaženo určitého pokroku, závazky přijaté v Pekingu a v Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen ještě zdaleka nebyly naplněny. Kromě toho genderová rovnost není všude chápána jako součást programů udržitelného ekonomického a sociálního rozvoje. Podle všech měřítek, včetně Indexu genderové rovnosti (Gender Equity Index, GEI) koalice Social Watch, je nutné v této oblasti usilovat o další pokrok, protože vlády rychle podepisují mezinárodní úmluvy, ale jen pomalu své závazky naplňují.

Narůstající chudoba a nevyrovnaný pokrok v plnění Rozvojových cílů tisíciletí – z nichž každý má i genderový rozměr – nesouvisí jen s externími šoky a krizemi, ale také s hlubokou strukturální nerovnováhou. V období krize to jsou ženy, kdo nese břemeno snížení finančních prostředků pro rozvoj, protože právě ony musejí s úbytkem rodinných příjmů hledat jiné způsoby, jak nakrmit a zaopatřit své děti a další členy domácnosti, a brát na sebe další neplacenou práci, která kompenzuje útlum v poskytování sociálních služeb. Chudí – a ženy bývají nejchudší mezi chudými – nemají žádné finanční rezervy, pomocí kterých by se s krizí mohli vyrovnat. A přitom právě ty země, které nemohou najít finanční prostředky na podporu rozvoje, použily biliony dolarů na záchranu bank a korporací.

Hledání nového rozvojového paradigmatu

Potravinové, ropné nebo finanční krize nejsou genderově neutrální. Vyostřují již existující nerovnosti a posilují jejich negativní dopady na ženy a na oblasti ekonomiky, které jsou na ženách závislé. Ale jen velmi malá část z opatření, kterými se vlády brání proti dopadům krize, je zaměřena prioritně na zachování zaměstnanosti a prostředků obživy u žen. Bez přesné cílených opatření budou chudé ženy propadávat thlinami v sociální síti a budou nuceny vyhledávat pochybnější zaměstnání s nižší produktivitou, nižším příjmem a nedostatečnou sociální ochranou. Mnohé z nich se stanou obětmi obchodu s lidmi a nebezpečných nebo nelegálních forem práce.

Opatření na ochranu žen před nejhoršími dopady krizí jsou nezbytná. Neméně potřebná je však také dlouhodobá politika sociálního rozvoje, která bude genderovou rovnoprávnost vyzdvihovat jako klíčový krok k dosažení rovnosti a zvýšení kvality života ve společnosti. Jak jsme mohli pozorovat v průběhu minulých krizí v Asii a Latinské Americe, sociální indikátory se z krize zotavují dvakrát déle než indikátory ekonomické, a je nutné je důsledně monitorovat spolu s hospodářským růstem. Hospodářský růst již nepředstavuje hodnověrné kritérium pro měření blahobytu jedinců ani společnosti. Musí dojít k posunu v paradigmatu a k jeho promítnutí do praxe. Nejde o to, abychom se soustředili na růst a k tomu vytvořili nějaké ochranné politiky pro ženy nebo pro chudé rodiny, ale o vytvoření a prosazení nového rozvojového paradigmatu, v němž bude obsažena rovnoprávnost a rovnost příležitostí pro všechny.

Přes pokrok v oblasti legislativního a politického rámce prožívají ženská hnutí po celém světě zklamání z toho, že se vládám nedaří implementovat tyto rámce a dostat svým závazkům v oblasti genderové rovnosti. Jak uvedla Norah Matovu Wingová, výkonná ředitelka Rozvojové a komunikační sítě afrických žen (FEMNET): „Nelze přehlížet změnu dosaženou v politickém, společenském i ekonomickém postavení afrických žen. Panují však obavy, že ženy, které požívají výhod této změny, představují stále jen menšinu.“² Změn v každodenním životě žen je jen málo a jsou nevýznamné, zejména ve venkovských oblastech a v případech žen, které jsou nuceny migrovat v rámci států nebo přes jejich hranice.

Genderové dopady hospodářské krize

Hospodářská krize z roku 2008 a následně vzniklé plány na obnovu na národní, regionální i mezinárodní rovině nerozeznaly, nepochopily, nepodchytily a nenapravily genderové dopady finanční krize. Přetrvávající popírání existence genderového rozměru dopadů krize, spojené s neschopností začlenit ženy jako součást jejího řešení, vytváří riziko, že nakonec bude přijata politika „návratu k normálnímu stavu“, která bude mít v dlouhodobém horizontu velice negativní dopad na životy žen, mužů i dětí i životního prostředí, které obývají.

Současná hospodářská krize se od předchozích období recese liší v tom, že tentokrát hospodářský útlum měl – a ještě bude mít – mnohem silnější, ačkoli diferenciován, dopad na ženy. Oproti minulým obdobím hospodářské recese dnes ženy představují „největší – a nejméně uznávanou – hnací sílu hospodářského růstu na planetě“, přinejmenším podle časopisu *The Economist*, podle kterého v posledních desetiletích ženy přispěly k rozvoji světové ekonomiky více než nové technologie nebo rozvíjející se ekonomiky v Číně a Indii.³ Tato skutečnost je však zcela přehlížena. A nejen to. Z nebyvale početného zastoupení žen na pracovním trhu vyplývá, že v současnosti víc než kdy dříve přispívají k příjmům domácností. Proto integrace žen do pracovního života znamená nejen větší přímý dopad krize na ženy samotné, ale i na domácnosti, jejichž příjmy budou s nárůstem nezaměstnanosti žen výrazně klesat.

Ještě důležitější je skutečnost, že na začátku recese nebylo hospodářské postavení žen ani zdaleka rovnoprávné s postavením mužů. Vzorce obsazování pracovních míst charakterizované genderovou segregací na trhu práce, genderovou nerovností v úrovni mezd, vyšší koncentrací žen v práci na částečný úvazek a v takzvaném neformálním sektoru s nižšími příjmy a slabou nebo žádnou sociální ochranou, to vše vedlo k tomu, že ženy čelí krizi v nevýhodném postavení.

Pro pochopení plného dopadu finanční a hospodářské krize na ženy a genderové vztahy v současnosti i budoucnosti je nutné uvědomit si její vnitřní provázanost a mnohočetné roviny. Genderový rozměr krize byl v převážné většině případů zcela opomíjen. Například oficiální predikce vývoje nezaměstnanosti v Evropě udávají stejné hodnoty pro muže i pro ženy. Tyto statistiky

¹ Tento článek je výsledkem práce Genderové pracovní skupiny koalice Social Watch, založené na závěrech Příležitostné zprávy Social Watch 06 „Zdůrazňování genderové ekonomiky: 15 let od 4. světové konference o ženách“ (březen 2010). Autory článku jsou Enrique Buchichio a Amir Hamed ze sekretariátu koalice Social Watch.

² Zpráva nevládní organizace African Women „Beijing +15“, listopad 2009. Ke stažení na: <www.foroyaa.org/modules/news/article.php?storyid=3913>.

³ Ruth Sunderlandová, „Ten nepořádek nadělali muži, nechte teď promluvit ženy“ („This mess was made by men. Now let the women have their say“), *The Observer*, 1. února 2009. Ke stažení na: <www.guardian.co.uk/commentisfree/2009/feb/01/davos-global-recession-gender>.

však neberou v potaz převahu žen v práci na částečný úvazek, oblasti, která se do statistik nezaměstnanosti nezahrnuje. V roce 2007 představovaly ženy pracující na částečný úvazek 31,2 % občanek EU, což bylo čtyřikrát více než podíl mužů.⁴ Ženy zastupují také většinu poskytovatelů veřejných služeb, představují dvě třetiny pracovní síly ve školství, zdravotnictví a poskytování sociální péče; je tedy pravděpodobné, že nezaměstnanost žen poroste neproporcionálně se škrtů ve výdajích na veřejný sektor.

Chceme-li pochopit dopad snižování výdajů na veřejný sektor na ženy, a to jak v krátkodobém, tak i v dlouhodobém horizontu, měla by před zavedením úsporných opatření proběhnout genderová analýza jejich dopadu. Reakce vlád na současnou krizi se zaměřila na odvětví s převahou mužů (např. automobilový průmysl nebo stavebnictví), ale snížení veřejných výdajů nepochybně povede k přesunu služeb jako pečovatelský zpět k ženám, což dále omezí jejich možnosti participovat na všech aspektech života. Podobně dopad snížení výdajů na podporu služeb v socio-ekonomicky znevýhodněných komunitách povede k posílení závislosti žen jak v rámci rodiny, tak i v komunitě.

Po celém světě vzrůstá míra nezaměstnanosti žen kvůli zastaralé genderové koncepci a škrtům ve veřejných výdajích, zatímco jejich participace na neformální ekonomice a „dobrovolné“ práci roste, neboť mizí opatření sociální ochrany a od žen se očekává, že uvolněný prostor zaplní.

Globální problémy: stručný přehled

V Asii, Africe, Evropě, Latinské Americe i na Středním východě ženská hnutí uznávají pozitivní dopad mezinárodních úmluv na životy žen a dívek. V některých oblastech byl však zaznamenán nárůst náboženského extremismu a/nebo pravicového konzervatismu, který je spojen s propagací diskriminačních zákonů proti ženám a snahou o jejich zachování. Mnoho zemí a politických stran se snaží manipulovat právo lidí na kulturní a náboženskou diverzitu, aby získaly záminku porušovat lidská práva, včetně práv žen, dívek, lidí nemocných HIV/AIDS a lidí s odlišnou sexuální orientací.⁵ Politické utlačování žen a jejich prád bývá také průvodním jevem ozbrojených konfliktů a nadměrného soustředění na militarizaci, nikoli blahobytu, jako na prostředek zajištění bezpečnosti.

Variace tohoto fenoménu je možné pozorovat v Africe a v jiných rozvojových regionech, kterých se krize dotkla prostřednictvím různých přenosových kanálů. Zároveň se stalo nezbytné používat genderovou perspektivu

pro rozklíčování situace uvnitř domácností, neboť osoby, které sdílejí stejný prostor, spojují asymetrické mocenské vztahy.⁶ Kromě toho je – i přes současnou proměnu sociálních rolí – rozdělení práce v rámci domácnosti podle pohlaví stále velmi rigidní. Omezení, která z této dělby práce vyplývají pro ženy, jakož i sociální hierarchie na ní vybudovaná, určují nerovnou situaci uvnitř tří úzce propojených systémů: pracovního trhu, systému sociální ochrany a domácnosti.

Latinská Amerika a Karibik: nedostatečná genderová politika

Úbytek obchodu – jak v objemu, tak i v hodnotě –, pokles transferů a nezaměstnanost, doprovázená nárůstem chudoby, představují v Latinské Americe hlavní negativní dopady globální hospodářské krize. Přes 2 miliony lidí přišly v roce 2009 o práci a i přes prognózy o obnovení hospodářského růstu v roce 2010 bude obtížné tato pracovní místa nahradit.⁷ K tomu je nutné připočítat, že podle zprávy Hospodářské komise OSN pro Latinskou Ameriku a Karibik (Economic Commission for Latin America and the Caribbean, ECLAC) v roce 2009 poklesl následkem krize vývoz z oblasti o 24 %.⁸

Dosud se reakce na krizi v regionu soustředila na stabilizaci finančního sektoru a na kroky směřující k udržení poptávky a zaměstnanosti a podporu zranitelných částí společnosti. Jen minimum opatření, přijatých vládami Latinské Ameriky a Karibiku, však zmiňuje ženy, přestože dopad recese pociťují silněji jak z hlediska nezaměstnanosti, tak z hlediska přesunu do horších pracovních pozic s nižší produktivitou práce a slabší sociální ochranou. V rámci těchto politik je nutné zohlednit genderovou nerovnost, neboť akumulace zisků se nezakládá jen na vytěžování přírodních zdrojů, ale i na přístupu k levné pracovní síle, přičemž ženy představují pracovní sílu ze všech nejlevnějších.

Výrobní proces představuje – ačkoli se to tak formálně neuznává – pro ženy dvojitě břemeno: v domácnosti (či „dobrovolné“ práci) a v nižších mzdách, které slouží zvýšení zisků. V průběhu posledního desetiletí došlo ve většině zemí v regionu ke snížení platů, které vyvolal především vstup většího počtu žen na pracovní trh.

Na 10. regionální konferenci o ženách v Latinské Americe a Karibiku v srpnu 2007 schválilo 33 vlád Konsenzus z Quita, který požaduje přijetí všech potřebných nástrojů a mechanismů podpůrných aktivit (affirmative action), včetně legislativních reforem a rozpočtových opatření, k zajištění participace a práv žen.⁹ Neschopnost

prosazovat závazky učiněné v Quito ilustruje nedostatky v politice genderové rovnosti, které souvisí s neochotou vlád přijímat a prosazovat mechanismy na podporu žen a s převahou asymetrických politik „blahobytu“, založených spíše na charitě než na lidských právech.

Na nedávné 11. regionální konferenci o ženách v Latinské Americe a Karibiku, která se uskutečnila v červenci 2010 v Brazílii, předložila ECLAC zpráva, která zkoumá pokroky v úsilí o genderovou rovnost a potíže, kterým jsou ženy v regionu nadále nuceny čelit.¹⁰ Tato zpráva navrhuje novou společenskou úmluvu o přerozdělení celkové práce (placené i neplacené) mezi muže a ženy, a to za účelem usnadnění přístupu žen na pracovní trh.¹¹

Afrika: jen kapka v moři

Přes pokrok ve vytváření legislativy zaměřené na genderovou rovnost a rovné zacházení vyjádřily africké ženy své zklamání nad chováním vlád, které velmi rychle přislíbily svou účast na programech na ochranu lidských práv a přijaly závazky na mezinárodní i regionální úrovni, ale své závazky teď plní jen velmi pomalu.

Stínová zpráva afrických nevládních organizací o vývoji 15 let po pekingské konferenci dospívá k závěru, že „mnoho praktických kroků, které byly v posledních pěti letech přijaty, jsou jen kapkou v moři, když je srovnáme s bezpočtem příslibů, které africké vlády ve věci usilování o genderovou rovnost, rovnoprávnost a posílení postavení žen přijaly. Stručně řečeno, afričtí vůdcové ani zdaleka nenaplnili očekávání, která do nich občanky jejich zemí vkládaly.“¹²

Ačkoli vládní politiky v současnosti obsahují určité rámcové prvky „genderové rovnosti“, celkově jsou tato opatření nedostatečná k tomu, aby posílila pozici žen, a zejména jejich sexuální a reprodukční zdraví a práva.

V kontextu globální hospodářské a finanční krize byli v Africe prvními lidmi, kteří přišli o zaměstnání ve formálním sektoru, ti, kteří pracovali na nižších úrovních, a většinu těchto lidí tvoří ženy. Zastoupení žen ve formální ekonomice je stále téměř nulové a jejich neplacená práce zůstává bez uznání, ačkoli její objem

z Quita“ (“Latin American and Caribbean countries approve Quito consensus”), 14. srpna 2007. Ke stažení na: <www.caribbeanpressreleases.com/articles/2200/1/Latin-American-and-Caribbean-countries-approve-Quito-consensus/Page1.html>.

10 ECLAC, *Jaký stát? Jaká rovnoprávnost? (What kind of State? What kind of equality?)*, červenec 2010. Ke stažení na: <www.eclac.cl/publicaciones/xml/3/40123/What_kind_State_What_kind_equality.pdf>.

11 Více informací o tomto regionu viz: Social Watch, „Latinská Amerika a Karibik: Řešení krize není možné bez genderových politik“ (“Latin America and the Caribbean: no solution to the crisis without gender policies”), 2010. Ke stažení na: <www.socialwatch.org/node/11596>.

12 FEMNET, „Regionální stínová zpráva organizace African Women k 15. výročí Pekingské konference“ (“The Africa Women’s Regional Shadow Report on Beijing +15”), 2009. Ke stažení na: <www.un-ngls.org/IMG/pdf_1272966511_196.200.26.62_Africa_NGO_Report-Beijing_15_FINAL-ENG.pdf>.

4 Evropská ženská lobby, *Ženy a hospodářská krize: nezbytnost genderového pohledu (Women and the economic crisis: the urgency of a gender perspective)*, 2010. Ke stažení na: <www.socialwatch.org/node/11592>.

5 Viz například Social Watch, *Zdůrazňování genderové ekonomiky: 15 let od 4. Světové konference o ženách (Putting gender economics at the forefront – 15 years after the IV World Conference on Women)*, březen 2010. Ke stažení na: <www.socialwatch.org/node/11571>.

6 Výzkumný tým Social Watch, *Gender a chudoba: případ spojitých nerovností (Gender and poverty: a case of entwined inequalities)*, 2005. Ke stažení na: <www.socialwatch.org/sites/default/files/pdf/en/genderpoverty2005_eng.pdf>.

7 Mezinárodní organizace práce, *Přehled pracovních podmínek v Latinské Americe a Karibiku v roce 2009*, Ženeva, leden 2010.

8 ECLAC, *Mezinárodní obchod v Latinské Americe a Karibiku v roce 2009: krize a obnova*, leden 2010. Ke stažení na: <www.eclac.org/id.asp?id=39409>.

9 „Země Latinské Ameriky a Karibiku přijaly konsenzus

pod tíhou sociálních a hospodářských dopadů makroekonomických politik stále narůstá.

Feminističtí ekonomové opakovaně poukazovali na skutečnost, že genderové dopady globální krize narůstají v politickém kontextu, který naráží na časové břímě žen a nutí je přijímat další pečovatelské role v závislosti na tom, jak se zhoršuje dostupnost tržně nebo v rámci veřejného sektoru poskytovaných služeb. Z tohoto kontextu vyplývá také vyšší míra nezaměstnanosti u žen a/nebo silící marginalizace žen v neformálním sektoru, a potenciálně také zhoršení jejich pracovních podmínek.¹³

Arabský svět: posílení ekonomického postavení žen

V rozporu se všeobecně rozšířeným mýtem o homogenním „muslimském světě“ se ženská hnutí v arabském regionu snaží o vnitřní transformaci svých komunit a na lokální úrovni bojují proti konzervativní interpretaci islámu, která popírá genderovou rovnost a spravedlnost. I přes zažitě kulturní návyky se mezi arabskými zeměmi objevují významné rozdíly, pokud jde o implementaci usnesení z pekingské konference. Lze vysledovat více faktorů, které to ovlivňují, včetně způsobu, jak se v té které zemi interpretují náboženské texty ve vztahu k ženám, což se následně projeví v zákonech o právech žen a v postavení, které ženy mají mimo rámec domácnosti a rodiny.

Ačkoli všechny arabské státy podepsaly a ratifikovaly CEDAW, učinily tak s tolika výhradami, že záměr konvence víceméně potlačily. Jiné země, jako například Afghánistán, konvenci ratifikovaly, ale nikdy nepředložily zprávu Výboru CEDAW.

O tom, jak významnou úlohu hraje náboženství v tomto regionu, zejména v úsilí o podporu žen, bylo řečeno již mnoho. Feministky zde již dlouho debatují o užívání slova „fundamentalismus“ ve smyslu konzervativní interpretace islámu.¹⁴ Zároveň vznikají nové iniciativy, jejichž cílem je reformovat muslimský zákon o rodině zevnitř.¹⁵ Ženské organizace v regionu uznávají, že hlavní překážkou posílení jejich participace na vládě není náboženská tradice, ale nedostatek politické vůle.

V prosinci 2009 proběhlo v Káhiře regionální konzultační setkání několika ženských organizací, jehož cílem bylo zhodnotit dosažené pokroky a dosud nevyřešené problémy, které v arabské oblasti přetrvávají od přijetí pekingské platformy. Regionálního setkání se zúčastnilo 235 představitelk hnutí za ženská práva a zástupkyň občanské společnosti ze 14 zemí a jeho závěrem bylo

vytyčení budoucích priorit pro naplňování pekingské platformy v arabské oblasti.¹⁶

Ačkoli míra participace žen v tomto regionu vzrostla, ve srovnání s ostatními regiony je stále velmi nízká a i nadále převažuje vztah ekonomické závislosti žen na mužích se všemi sociálními důsledky v ní obsaženými. Ženy jsou často zaměstnány v neformálním sektoru, a pokud mají vlastní firmu, zpravidla se zdržují výkonu své vedoucí role a přenechávají ji mužským členům rodiny. Když už vstoupí do formálního zaměstnání, obvykle dostávají nižší plat než jejich mužské protějšky - ačkoli tyto údaje jsou dostupné jen v malém množství zemí.¹⁷

Arabská oblast rozhodně nezustala nedotčena dopady globální hospodářské krize, která způsobila zpomalení ekonomiky a ovlivnila možnost lidí vykonávat svá lidská práva. Někteří zastánci práv žen zdůrazňují, že současná krize dala vládám příležitost změnit svou makroekonomickou politiku tak, aby podpořily nárůst investic do propagace genderové rovnosti. Jiní tuto strategii zpochybnili s tím, že politiky a programy na podporu postavení žen nemohou být v muslimském kontextu efektivní, pokud jejich implementaci brání síly stojící mezi ženami a státními institucemi, například tradice a náboženské zvyklosti.¹⁸

Jihovýchodní Asie: pokrok a přetrvávající problémy

V říjnu 2009 se organizace a sítě z oblasti jihovýchodní Asie, zastupující široké spektrum žen a dívek, setkaly na Fóru nevládních organizací a potvrdily pekingskou platformu jako strategický dokument pro posílení postavení žen a dívek, lidských práv, míru, sociálních jistot a genderově citlivého rozvoje. Fórum zároveň dospělo k závěru, že současná krize, která se týká rozvoje, zadluženosti, klimatických změn, dostupnosti potravin, ozbrojených konfliktů, finančního sektoru i rostoucích násilí vůči ženám, má velmi vážný dopad na práva žen a dívek v celém regionu.¹⁹

Fórum mimo jiné vyzdvihlo skutečnost, že CEDAW byla ratifikována v celém regionu kromě čtyř zemí (Bruneje, Nauru, Palau a Tonga), a označilo tuto skutečnost za pozitivní krok. Kromě toho celá řada zemí v regionu, například Thajsko, Kambodža a Filipíny v jihovýchodní Asii nebo Indie, Nepál a Bangladéš v jižní Asii, představila své národní akční plány boje proti násilí páchanému na ženách.²⁰ Vznikají nové zákony a politiky na posílení jistot a práv žen v tak zásadních oblastech, jakými jsou důstojné zaměstnání a přístup k úvěrům a trhům. Některé země zavedly kvóty či jiná afirmativní opatření na zvýšení zastoupení žen v politickém rozhodovacím procesu (Afghánistán, Indonésie, Východní Timor), zatímco jiné podnikly kroky k posílení zdravotní péče pro ženy a dívky a zavedení opatření na zmenšení genderové propasti v gramotnosti a primárním a sekundárním vzdělávání.

I přes tyto pokroky fórum vyzdvihlo rozsah a složitost problémů, kterým ženy a dívky v regionu stále čelí, a jejich obtíže ve snaze vyrovnat se s cyklicky se opakujícími krizemi. Účastnice fóra věnovaly zvláštní pozornost dopadu těchto krizí na ženská práva a vyslovily požadavek zavedení sub-regionální ekonomické integrace a vzniku národních rozvojových plánů, které by spočívaly na principech a postupech ekologické udržitelnosti, potravinové soběstačnosti, finančního začlenění, všeobecné sociální ochrany, ekonomické solidarity a férového obchodu.

Závěr

Potřeby žen a dívek v současnosti přesahují požadavek propagovat pekingskou platformu a zavést CEDAW v podobě, která zahrnuje plánování udržitelného rozvoje, jehož základem je lidský blahobyt. Regionální fóra jako Fórum nevládních organizací jihovýchodní Asie zdůrazňují nutnost sub-regionální ekonomické integrace a vzniku národních rozvojových plánů, které by byly založeny na principech a postupech ekologické udržitelnosti, potravinové soběstačnosti, finanční transparentnosti, všeobecné sociální ochrany, ekonomické solidarity a férového obchodu.

Současná globální recese představuje ideální příležitost vytvořit nový rozvojový model, v němž musí klíčovou úlohu hrát genderová rovnost a sociální začlenění. Je nezbytné přehodnotit makroekonomické modely založené na udržování nízké inflace a zvládnutelných deficitů, a pochopit, že rostoucí ekonomika vyžaduje důstojné mzdy a přínos všech lidí k hospodářské produktivitě. K tomu je zároveň zapotřebí uznat, že produktivní ekonomika je závislá na široké pečovatelské ekonomice, v níž se angažuje převážně ženská část pracovní síly. Přišel čas zavést nové rozvojové paradigma, které bude představovat rovnost práv a příležitostí pro všechny. ■

20 Noeleen Heyzer, příspěvek na Fóru nevládních organizací jihovýchodní Asie, Manila, říjen 2009.

13 Rozvojové alternativy žen v nové éře (Development Alternatives with Women for a New Era, DAWN), „Nová podoba feministické politiky a strategie na globálním Jihu“ („Re-imagining Feminist Politics and Strategies in the Global South“). Ke stažení na: <www.dawnnet.org/resources-news.php?id=92>.

14 Více informací viz Anita Nayarová, „Podněty k zamýšlení o fundamentalismu v „Social Watch: Arabský svět 30 let po CEDAW“ (‘‘Food for thought on ‘fundamentalisms, in Social Watch, ‘‘The Arab region: 30 years of CEDAW’’), 2010. Ke stažení na: <www.socialwatch.org/node/11599>.

15 Viz Musawah – Za rovnost v rodině (Musawah - For equality in the family). Ke stažení na: <www.musawah.org>.

16 Regionální stínová zpráva organizace Women's Rights Experts k 15. výročí Pekingské konference, El-Karama, 2010. Ke stažení na: <www.el-karama.org/content/regional-beijing15-ngo-shadow-report-issued-women%E2%80%99s-rights-experts>.

17 Mona Chemali Khalafová, *Kontrola žen nad ekonomickými zdroji a jejich přístup k finančním zdrojům (Women's control over economic resources and access to financial resources)*, Ekonomická a sociální komise OSN pro západní Asii (UN Economic and Social Commission for Western Asia, ESCWA), 31. srpna 2009. Ke stažení na: <www.escwa.un.org/information/publications/edit/upload/ecw-09-2-e.pdf>.

18 Vivienne Wee, Farida Shaheed et al., „Ženy vlastní vlastní pozice: Rámec, který se ptá a mění“ (‘‘Women empowering themselves: A framework that interrogates and transforms’’), 2008. Ke stažení na: <www.wemc.com.hk/web/rt/3_WEMC_Research_Framework.pdf>.

19 Závěrečné prohlášení fóra nevládních organizací jihovýchodní Asie 15 let po pekingské konferenci (Final Declaration of the Asia Pacific NGO Forum on Beijing +15). Ke stažení na: <apw.women.org/index.php?option=com_content&view=article&id=65:final-declaration-of-the-asia-pacific-ngo-forum-on-beijing-15&catid=2:ap-ngo-forum-15&Itemid=25>.